

МЕЛІТОПОЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

ІМЕНІ БОГДАНА ХМЕЛЬНИЦЬКОГО

Навчально-науковий інститут
соціально-педагогічної та мистецької освіти

Кафедра початкової і спеціальної освіти

КВАЛІФІКАЦІЙНА (ДИПЛОМНА) РОБОТА

на здобуття ступеня вищої освіти «магістр»

на тему: **«Орфографічна грамотність як засіб формування культури
писемного мовлення»**

Виконала: здобувач вищої освіти

Групи ПО 222М

Заочного відділення

013 Початкова освіта

Інклюзивна освіта

Халак Елеонора Сергіївна

Керівник: канд. пед. наук, доцент

Дубяга С.М.

Рецензент: канд. пед. наук, доцент

Марецька Ю.І.

Мелітополь — 2023 року

ЗМІСТ

ВСТУП	4
РОЗДІЛ 1: ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ОРФОГРАФІЧНОЇ ГРАМОТНОСТІ	7
1.1 Орфографія як складова мовної компетенції.....	7
1.2 Історія розвитку орфографії.....	10
1.3 Основні принципи орфографії.....	17
1.4 Правила та винятки в орфографії.....	19
1.5 Роль орфографічної грамотності у сучасному суспільстві.....	20
РОЗДІЛ 2. КУЛЬТУРА ПИСЕМНОГО МОВЛЕННЯ	22
2.1 Поняття культури писемного мовлення.....	22
2.2 Зв'язок між орфографічною грамотністю та культурою писемного мовлення.....	24
2.3 Фактори, що впливають на рівень культури писемного мовлення.....	25
2.4 Важливість культури писемного мовлення в професійному та особистому житті.....	27
РОЗДІЛ 3. ОЦІНКА РІВНЯ ОРФОГРАФІЧНОЇ ГРАМОТНОСТІ	30
3.1 Методи та засоби оцінки орфографічної грамотності.....	31
3.2 Критерії оцінки орфографічної грамотності.....	32
3.3 Результати досліджень рівня орфографічної грамотності.....	34
3.4 Фактори, що впливають на рівень орфографічної грамотності.....	38
РОЗДІЛ 4. ЗАСОБИ ТА МЕТОДИ ФОРМУВАННЯ ОРФОГРАФІЧНОЇ ГРАМОТНОСТІ	41
4.1 Навчання орфографії в освітній системі.....	41
4.2 Педагогічні методики та підходи до формування орфографічної грамотності.....	43
4.3 Використання сучасних технологій у навчанні орфографії.....	45
4.4 Рекомендації щодо формування орфографічної грамотності.....	47

ВИСНОВКИ.....	51
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	53
ДОДАТКИ	

АНОТАЦІЯ

Халак Елеонори Сергіївни Орфографічна грамотність як засіб формування культури писемного мовлення

Мета – дослідити роль орфографічної грамотності в формуванні культури писемного мовлення.

Об'єкт дослідження – орфографічна грамотність.

Предмет дослідження – вплив орфографічної грамотності на формування культури писемного мовлення.

Дипломна робота присвячена вивченню ролі орфографічної грамотності у формуванні культури писемного мовлення. Орфографічна грамотність є необхідною складовою для забезпечення чіткості, точності та ефективності комунікації через письмовий текст. Робота включає аналіз історії розвитку орфографії, огляд основних принципів правопису, вивчення правил та винятків у орфографії української мови, а також дослідження важливості орфографічної грамотності у сучасному суспільстві.

У роботі обґрунтовується поняття культури писемного мовлення та з'ясовується зв'язок між орфографічною грамотністю та цією культурою. Розглядаються фактори, які впливають на рівень культури писемного мовлення та важливість цієї культури в професійному й особистому житті.

Дослідження включає експериментальну перевірку рівня сформованості орфографічної грамотності у дітей молодшого шкільного віку, що дозволяє виявити особливості та тенденції розвитку цієї навички у школярів. Крім того, робота розглядає фактори, які можуть впливати на рівень орфографічної грамотності та методи навчання орфографії в освітній системі загалом.

Загальні висновки роботи підкреслюють важливість орфографічної грамотності як засобу формування культури писемного мовлення. Дослідження вказує на те, що вдосконалення орфографічної грамотності сприяє розвитку мовних навичок та покращенню спілкування в сучасному інформаційному суспільстві.

Ключові слова: орфографічна грамотність, культура писемного мовлення, принципи правопису, критерії оцінки орфографічної грамотності, методи навчання орфографії, мовні навички.

SUMMARY

Khalak Eleonora Serhiyivna

Spelling literacy as a means of forming the culture of written speech

The goal is to investigate the role of orthographic literacy in the formation of the culture of written communication.

The object of research is orthographic literacy.

The subject of the study is the impact of orthographic literacy on the formation of the culture of written communication.

The thesis is devoted to the study of the role of orthographic literacy in the formation of the culture of written communication. Spelling literacy is a necessary component to ensure clarity, accuracy and effectiveness of communication through written text. The work includes an analysis of the history of the development of spelling, an overview of the basic principles of spelling, a study of the rules and exceptions in the spelling of the Ukrainian language, as well as a study of the importance of spelling literacy in modern society.

The work substantiates the concept of the culture of written speech and clarifies the connection between orthographic literacy and this culture. Factors affecting the level of the culture of written communication and the importance of this culture in professional and personal life are considered.

The research includes experimental verification of the level of formation of orthographic literacy in children of primary school age, which allows to identify the peculiarities and trends in the development of this skill in schoolchildren. In addition, the work considers the factors that can affect the level of spelling literacy and methods of teaching spelling in the educational system in general.

The general conclusions of the work emphasize the importance of orthographic literacy as a means of forming the culture of written communication. The study indicates that improving spelling literacy contributes to the development of language skills and the improvement of communication in the modern information society.

Key words: spelling literacy, culture of written communication, principles of spelling, criteria for assessing spelling literacy, methods of teaching spelling, language skills.

РЕФЕРАТ

Тема дипломної роботи «**Орфографічна грамотність як засіб формування культури писемного мовлення**»

Здобувач вищої освіти **Халак Елеонора Сергіївна**.

Науковий керівник: кандидат педагогічних наук, доцент **Дубяга Світлана Миколаївна**.

Актуальність дослідження. Сучасний світ надзвичайно багатий на інформацію, і писемне мовлення є одним з ключових засобів спілкування та передачі знань. Письмова комунікація стала необхідною в усіх сферах життя, від академічного та професійного середовища до повсякденних реалій соціуму. Важливість якісного письмового спілкування важко переоцінити, і однією з ключових складових успішності в цьому аспекті є орфографічна грамотність.

Проте, в сучасному світі проблема орфографічної грамотності залишається актуальною. Багато людей, незважаючи на наявність різних освітніх можливостей і доступ до інформації, мають низький рівень орфографічної грамотності. Це може впливати на їхню успішність у навчанні, професійну діяльність та спілкування в цілому. Таким чином, вивчення орфографічної грамотності та її роль у формуванні культури писемного мовлення має важливе значення як для наукового співтовариства, так і для суспільства в цілому.

Мета – дослідити роль орфографічної грамотності в формуванні культури писемного мовлення.

Об'єкт дослідження – орфографічна грамотність.

Предмет дослідження – вплив орфографічної грамотності на формування культури писемного мовлення.

Важливо пам'ятати, що орфографічна грамотність – це навичка, яку можна покращити з часом і практикою. Ефективна оцінка орфографічної грамотності може комбінувати кілька методів і засобів, щоб отримати більш повну картину рівня грамотності. Оцінка рівня грамотності може служити початковим пунктом для покращення навичок та саморозвитку у цій області.

1. Теоретичні аспекти орфографічної грамотності

Теоретичні аспекти орфографічної грамотності включають в себе вивчення правил та норм написання слів в мові. Ця галузь мовознавства досліджує структуру мови, її фонетичні та етимологічні аспекти, співвідношення між словами та реченнями. Орфографічна грамотність важлива як в професійному, так і в особистому житті, оскільки правильний правопис сприяє зрозумілому та точному вираженню думок. У процесі вивчення орфографії досліджується також історичний розвиток правил написання слів та їх адаптація до сучасних змін у мові. Нижче ми більш детально розкриємо важливість орфографічної грамотності у сучасному світі.

Орфографічна грамотність – це вміння та навички правильного написання слів у письмовому мовленні, дотримання встановлених орфографічних правил і

стандартів. Орфографія вивчає та нормує правила написання літер, буквосполучень, складних слів, розділових знаків, апострофів та інших орфографічних аспектів мови.

Важливість орфографічної грамотності полягає в тому, що правильний правопис є ключовим чинником для якісного та зрозумілого письмового спілкування. Він сприяє точному вираженню думок, уникненню недорозуміння та покращенню комунікації в професійному, особистому та навчальному середовищі. Орфографічна грамотність є важливою складовою мовної культури, яка формується на основі правил та звичаїв, що регулюють вживання мови. Її розвиток важливий як у професійному, так і в особистому житті, оскільки правильний правопис відображає рівень освіти, культури та стандарти мовлення особистості. Орфографічна грамотність є навичкою, яку можна постійно вдосконалювати та розвивати протягом життя, будучи відкритим до вивчення та покращення мовних навичок.

Орфографія визначає правила правопису слів та орфограм, які допомагають структурувати писемне мовлення і забезпечити його зрозумілість для інших осіб. Вона включає в себе правила розташування літер, використання діакритичних знаків, великі та маленькі літери, правила складання та деформації слів, та багато іншого.

Один із відомих українських лінгвістів, Григорій Потебня, розглядав орфографію як систему графічних знаків, що виражають мовленнєві звуки. Він підкреслював важливість орфографії для передачі фонетичної структури мови через письмо.

Інший український лінгвіст, Василь Німчук, звертав увагу на соціокультурний аспект орфографії. Він вважав, що орфографія відображає культурні норми та історичний розвиток мови.

Сучасні українські мовознавці, такі як Ігор Шараневич та Олександр Пономарів, акцентують увагу на стандартизації орфографії в сучасній українській мові. Вони вивчають історію та сучасні тенденції орфографії, а також розробляють пропозиції щодо її удосконалення.

Обов'язково варто зазначити таких українських лінгвістів, які внесли вагомий внесок у вивчення поняття орфографії та мовної норми, як:

1. Василь Григорович Винниченко – видатний український мовознавець та педагог, який досліджував історію та сучасність української мови. Він активно працював над розробкою орфографічних та граматичних норм для української мови.

2. Олесь Гончар – відомий письменник і філолог, який також зробив свій внесок у вивчення мови та орфографії. Він докладав зусиль до збереження та розвитку української мови.

3. Павло Загребельний – український філолог і мовознавець, який досліджував орфографію та граматику української мови. Він був активним

учасником українського лінгвістичного руху та розробив ряд пропозицій щодо поліпшення мовної норми.

4. Леся Українка – видатна українська поетеса та публіцистка, яка також цікавилася питаннями мови та орфографії. Вона активно виступала за вдосконалення української мови та розробку її норм.

Ці вчені відіграли важливу роль у розвитку української мови та у формуванні поняття орфографії як складової мовознавства. Їхні дослідження та публікації сприяли розвитку та стандартизації правил написання слів українською мовою.

Загалом, в українському мовознавстві орфографія розглядається як важлива складова мови, яка відображає як фонетичну структуру, так і культурні аспекти мови. Різні лінгвісти допомагають розвивати та вдосконалювати орфографічні правила, забезпечуючи їх відповідність сучасним стандартам та потребам мови. У підсумку, орфографічна грамотність має глибокий соціокультурний, освітній та міжнародний вплив у сучасному суспільстві. Вона є необхідною навичкою для ефективного спілкування, освіти, розвитку та збереження культурної спадщини.

2. Формування культури писемного мовлення

Культура писемного мовлення є важливим аспектом мовної та соціокультурної сфери життя суспільства. Вона охоплює широкий спектр навичок та правил, пов'язаних із письмовим спілкуванням, і визначає, наскільки ефективно та професійно індивід виражає свої думки та ідеї у письмовій формі.

Поняття культури писемного мовлення в мовознавстві відіграє важливу роль і вивчається як частина мови, що стосується правил, норм, традицій та стандартів, що визначають правильний та виразний письмовий спосіб комунікації. Культура писемного мовлення включає в себе орфографію, граматику, стиль, лексику та інші аспекти, які впливають на якість писемних текстів.

Вивчення цього питання в мовознавстві було активно розвинуте, і видатні науковці внесли величезний вклад у розуміння та аналіз культури писемного мовлення. Культура писемного мовлення визначається як комплекс знань, навичок і вмінь, пов'язаних з правильним та ефективним використанням письма в спілкуванні, освіті і культурному контексті. Обґрунтуємо це поняття з декількох ключових поглядів:

1. Засіб спілкування. Письмова мова є однією з форм спілкування між людьми. Культура письмового мовлення включає в себе навички та знання, які дозволяють людині висловлювати свої думки, ідеї та почуття на папері чи в електронному вигляді зрозуміло та відповідно до контексту.

2. Важливий аспект освіти. Культура писемного мовлення є важливою частиною освіти. Вона включає в себе навички читання, розуміння прочитаного, письма, граматики та орфографії. Освічена особа може правильно висловлювати свої думки, аргументувати свої погляди та ефективно використовувати писемне мовлення у навчанні та професійному розвитку.

3. Засіб передачі культурної спадщини. Писемне мовлення використовується для збереження та передачі культурної спадщини. Література,

історичні тексти, релігійні записи і твори мистецтва записуються та зберігаються завдяки письмовому слову. Культура писемного мовлення допомагає зберегти і розвивати культурну ідентифікацію.

4. Засіб самовираження. Писемне мовлення дозволяє людям виражати свої унікальні думки, почуття та ідеї. Через письмове слово людина може виразити свою творчість, створити поезію, прозу, мемуари чи інші форми мистецтва, що залишають слід у культурі.

5. Засіб комунікації у сучасному світі. В сучасному світі культура писемного мовлення включає в себе навички електронної комунікації, оскільки інтернет та соціальні мережі відіграють важливу роль у спілкуванні. Люди повинні вміти користуватися електронними засобами комунікації, щоб бути успішними в особистому і професійному житті.

Отже, культура писемного мовлення є невід'ємною складовою сучасного суспільства, яка визначає спосіб спілкування, освіти, збереження культурної спадщини, самовираження та комунікації. Вона є важливим фактором у розвитку і успіху індивіда та суспільства в цілому.

3. Важливість орфографічної грамотності в сучасному житті

Орфографічна грамотність в сучасному житті має надзвичайно важливе значення. Вона впливає на багато аспектів нашої повсякденності і важлива як в професійному, так і в особистому житті. Ось деякі ключові аспекти важливості орфографічної грамотності в сучасному житті:

1. Спілкування та комунікація. В сучасному світі спілкування часто відбувається через письмові повідомлення, електронну пошту, текстові повідомлення, соціальні мережі тощо. Правильний правопис допомагає уникнути недорозумінь та забезпечує зрозумілість комунікації.

2. Професійний успіх. В багатьох професіях важливий точний та професійний письмовий обмін інформацією. Навіть дрібні орфографічні помилки можуть впливати на враження від професійної компетентності.

3. Вплив на власний стиль. Правильний правопис є частиною індивідуального стилю письма. Він допомагає підкреслити вашу увагу до деталей, граматичну точність та культуру висловлювання.

4. Співпраця та міжнародне спілкування. У світі глобалізації, де ми спілкуємося з людьми з різних країн, правильний правопис допомагає покращити спілкування та забезпечити зрозумілість мовлення.

5. Освіта та навчання. У освітніх закладах правильний правопис є обов'язковою складовою навчання. Він сприяє якісному засвоєнню матеріалу та покращує академічні результати.

6. Розвиток мовної культури. Орфографія є однією з норм та правил вживання мови. Вміння правильно писати сприяє розвитку загальної мовної культури.

7. Збереження історичної спадщини. Орфографічні правила часто ґрунтуються на історичних джерелах і традиціях. Вони допомагають зберегти та передавати мовну спадщину майбутнім поколінням.

Отже, орфографічна грамотність є не тільки показником знань і вмінь в орфографії та граматиці, але й визначальною складовою культури писемного мовлення. В основі оволодіння письмом лежать процеси розвитку просторових уявлень, окомір, графічно-моторних дій. Молодший шкільний вік вважається орієнтовною стадією, у процесі якої дитина продовжує ознайомлюватися з цими процесами. У закладах загальної освіти систематично проводяться уроки, на яких діти засвоюють навички формування процесів просторової орієнтації, оцінно-контрольних дій, окомір та невід'ємними є і розвиток графічно-моторних навичок письма. Саме ці навички вважають основними факторами пропедевтики порушення орфографічної грамотності.

За результатами дослідно-експериментальної роботи, що проводилася поетапно, можна зробити висновки про те, що:

- експериментальним шляхом доведено, що уроки з використанням спеціально відібраних вправ та методів дозволяють значно активізувати пізнавальну діяльність учнів, виховувати у них інтерес до уроків української мови;
- уроки з використанням спеціальних елементів дозволяють школярам подолати труднощі, що виникають у процесі навчання; свідомо й легко засвоїти орфографічний матеріал; набути стійких комунікативних та орфографічних умінь і навичок на уроці української мови.

Це ще раз підтверджує перспективу того, що розумно обмірковане використання спеціальних вправ підвищує рівень активності та засвоєння знань, умінь і навичок на уроках української мови у молодших класах.

Висновок експерименту: результати дослідження показали, що рівень знань учнів підвищився за рахунок активного використання спеціально відібраних вправ, які зорієнтовані на формування у дітей молодшого шкільного віку саме орфографічних навичок. В учнів збільшився обсяг слухового і зорового сприйняття, увага стала стійкою, поповнився словниковий запас, збільшився інтерес до вивчення української мови.

Дипломна робота виконувалась з вересня 2022 року до грудня 2023 року.

Місце виконання: індивідуальні заняття з керівником дипломної роботи на кафедрі початкової освіти, бібліотека Мелітопольського державного педагогічного університету імені Богдана Хмельницького.

Структура роботи. Дипломна робота складається з реферату, вступу, чотирьох розділів, висновків, списку використаних джерел, додатків.

Ім'я користувача:
Анастасія Сухомлінова

ID перевірки:
1015963887

Дата перевірки:
03.12.2023 20:09:09 EET

Тип перевірки:
Doc vs Internet + Library

Дата звіту:
03.12.2023 20:09:31 EET

ID користувача:
100012861

Назва документа: Халак

Кількість сторінок: 44 Кількість слів: 8980 Кількість символів: 68892 Розмір файлу: 58.51 KB ID файлу: 1015642191

0.6% Схожість

Найбільша схожість: 0.18% з Інтернет-джерелом (<https://yur-gazeta.com/content/UserFiles/Docs/8a2a1b7e230b829cd91...>)

0.6% Джерела з Інтернету

108

Сторінка 46

Не знайдено джерел з Бібліотеки

0% Цитат

Вилучення цитат вимкнене

Вилучення списку бібліографічних посилань вимкнене

0% Вилучень

Немає вилучених джерел